

ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z PROJEKTEM USTAWY O ZMIANIE NIEKTÓRYCH USTAW W CELU ZWIĘKSZENIA UDZIAŁU OBYWATELI W PROCESIE WYBIERANIA, FUNKCJONOWANIA I KONTROLOWANIA NIEKTÓRYCH ORGANÓW PUBLICZNYCH

- 1. Wybory samorządowe są najtrudniejsze do zorganizowania. Startuje w nich największa liczba kandydatów i komitetów wyborczych.** W praktyce są to cztery różne wybory przeprowadzane w tym samym czasie: wybory rad gmin, wybory rad powiatów, wybory sejmików województw oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Ponadto w Warszawie wybory rad dzielnic. **Zmiany zaproponowane w projekcie oznaczają destabilizację systemu wyborczego i stanowią poważne zagrożenie dla sprawnego przeprowadzenia wyborów samorządowych w 2018 roku.**
- 2. Projekt zakłada, że w ciągu 60 dni od wejścia w życie ustawy Państwowa Komisja Wyborcza powołać ma 16 wojewódzkich komisarzy wyborczych i 380 powiatowych komisarzy wyborczych,** którzy będą pełnomocnikami wyborczymi Komisji odpowiednio w województwach oraz powiatach i miastach na prawach powiatów. Powołanie na tak odpowiedzialną funkcję powinno być poprzedzone analizą doświadczenia zawodowego kandydata i spotkaniem z nim. Komisja nie będzie w stanie w tak krótkim czasie dokładnie zweryfikować każdego z kandydatów.
- 3. Zgodnie z projektem komisarze wyborczy mają być powołani spośród osób mających wykształcenie wyższe prawnicze. Dotychczas musieli to być sędziowie.** Projekt nie przewiduje ograniczeń co do działalności politycznej tych osób i ich przynależności do partii politycznych, co może budzić zastrzeżenia co do ich bezstronności. Przewiduje się także, że wygaśnie kadencja dotychczasowych komisarzy wyborczych. **Zatem najtrudniejsze wybory mają w całej Polsce przeprowadzać osoby bez żadnej praktyki w tym zakresie.**
- 4. Każdy wojewódzki komisarzy wyborczy będzie miał 3 miesiące na podział swojego województwa na okręgi wyborcze.** Po wejściu w życie Kodeksu wyborczego w 2011 r. każda rada gminy miała na wykonanie tego zadania 15 miesięcy od wejścia w życie ustawy. Podział na okręgi wyborcze powinien być poprzedzony wszechstronną analizą uwarunkowań społecznych w danej jednostce samorządu terytorialnego. Wiedzy w tym zakresie komisarze wyborczy nie będą mieć. **Dla przykładu w województwie wielkopolskim komisarz wyborczy będzie musiał dokonać podziału na okręgi wyborcze: województwa, 4 miast na prawach powiatu, 31 powiatów i 226 gmin.**

5. **Powiatowy komisarz wyborczy będzie miał miesiąc na dokonanie podziału wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na obwody głosowania. Po wejściu w życie Kodeksu wyborczego w 2011 r. każda rada gminy miała na wykonanie tego zadania 3 miesiące.**
6. Projekt zakłada, że zawiadomienia o utworzeniu komitetów wyborczych wyborców i komitetów wyborczych organizacji, zamierzających zgłaszać kandydatów w jednym województwie dokonuje się do wojewódzkiego komisarza wyborczego. **To oznacza, że najmniejszy komitet z najdalszej gminy będzie jechał do stolicy województwa, by dokonać rejestracji.** Teraz mógł to zrobić u komisarza, działającego na terenie danej delegatury – miał więc do niego znacznie bliżej.
7. W wyborach samorządowych na obszarze każdego województwa startuje średnio około tysiąca komitetów. **Zgodnie z proponowanymi zmianami każdy komitet w województwie będzie rejestrował jeden komisarz wojewódzki.** Jest praktycznie niemożliwe, by w ciągu kilku dni jeden komisarz zarejestrował wszystkie komitety.
8. **Nierówne traktowanie podmiotów zgłaszających kandydatów do terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych.** Uprzywilejowane są komitety wyborcze partii politycznych i koalicyjne komitety wyborcze.
9. **Projekt zakłada, że na karcie do głosowania drukuje się symbol graficzny komitetu wyborczego.** Nie przewiduje natomiast zgłaszania tych wzorów wraz z zawiadomieniem o utworzeniu komitetu wyborczego.
10. **Przewidziano, że na stronie tytułowej zbroszurowanej karty do głosowania będzie również spis treści zawierający nazwy komitetów wyborczych.** Biorąc pod uwagę, że tytuł karty zajmuje około 1/4, 1/3 jej powierzchni, może nie być miejsca na umieszczenie nazw wszystkich komitetów wyborczych na tej stronie. Rozwiązanie obowiązujące od 2015 r. (spis treści na drugiej stronie jako jedyny jej element) było bezpieczniejsze.

11. **Projekt zakłada zmianę definicji znaku „X” stawianego w kratce obok nazwiska kandydata.** W projekcie przez znak „X” rozumie się **co najmniej dwie linie**, które przecinają się w obrębie kratki. Dotychczasowa definicja znaku „X” przewidywała, że są to **dwie przecinające się linie w obrębie kratki**. Proponowana definicja powoduje, że za znak „X” należy uznać **wszelkie znaki, w których, co najmniej dwie linie przecinają się w obrębie kratki – takie jak gwiazdka * czy hashtag #** ale także znaki matematyczne jak np. „±” „≠”. Przyjęcie proponowanej regulacji będzie przedmiotem wielu wątpliwości i rozbieżności podczas ustalania wyników głosowania.
12. **Projekt zakłada, że poczynienie znaków lub dopisków na karcie do głosowania w kratce nie wpływa na ważność oddanego na niej głosu.** Oznacza to, że wszelkie znaki graficzne inne niż „X” w kratce, w tym w szczególności zamazanie kratki, przekreślenie znaku w kratce itp. nie powodują nieważności głosu. Zaproponowana regulacja stwarza ryzyko rozbieżności interpretacyjnych w zakresie ważności głosu, co jest niedopuszczalne. **Dotychczas postawienie w kratce jakiegokolwiek znaku poza znakiem „X” powodowało nieważność głosu.** Wątpliwe jest także m. in. uznanie głosu za ważny w przypadku zamazania innej kratki, lub postawienia w jednej kratce znaku „X” i dodatkowo w tej kratce innego znaku.
13. **Intencją dotychczasowego przepisu, który zabraniał stawiania jakichkolwiek innych znaków w obrębie kratki było zabezpieczenie przed ewentualnym „dostawieniem” przez inne osoby znaku „X” przy nazwisku innego kandydata i zamazywania postawionych znaków „X”.** W chwili obecnej postawienie znaku „X”, a następnie zamazanie kratki i postawienie znaku „X” przy innym kandydacie powodować będzie, że głos będzie ważny.
14. **Ustalanie wyników głosowania w obwodzie** poprzez okazywanie przez przewodniczącego komisji każdej karty do głosowania i odczytywanie, na kogo został oddany głos, wydłuży znacznie czas ustalania wyników wyborów. Tym bardziej w przypadku wieloszczeblowych wyborów samorządowych. **Wyborcy tymczasem oczekują jak najszybszego podania wyników głosowania.**
15. **Zmiany w zakresie finansowania kampanii wyborczej. Rozszerzenie katalogu wartości niepieniężnych, które mogą być przyjmowane przez komitety wyborcze** stwarza ryzyko zaburzenia jawności finansowania kampanii wyborczej.

- 16. Przepis określający rodzaje wydatków komitetu wyborczego wliczane do limitu wydatków nie jest dostatecznie precyzyjny, co może uniemożliwić właściwe zakwalifikowanie kosztów i stwierdzenie, czy limit został zachowany czy przekroczony. Ponadto objęcie limitem tylko części wydatków komitetu pozwalałoby komitetom bogatszym uzyskać przewagę nad mniej zasobnymi, co pozbawiłoby limity funkcji wyrównywania szans.**
- 17. Projekt rodzi niebezpieczeństwo zablokowania wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej wydanych np. w przeddzień lub w dniu głosowania, co do których wpłynie skarga do Sądu Najwyższego. Zgodnie z projektem złożenie skargi wstrzymuje wykonanie wytycznych do czasu rozstrzygnięcia przez Sąd.**
- 18. Znaczny wzrost kosztów przeprowadzenia wyborów:**
- 1) powołanie 16 wojewódzkich i 380 powiatowych komisarzy wyborczych w miejsce obecnych 51 komisarzy;
 - 2) powołanie korpusu urzędników wyborczych;
 - 3) zakup sprzętu do transmisji z lokali wyborczych (kamery, serwery, nośniki) i koszt jej przeprowadzenia;
 - 4) koszt zmiany wyposażenia lokali wyborczych zgodnie z wymogami określonymi w projekcie;
 - 5) podwojenie liczby członków obwodowych komisji wyborczych.
- 19. Wejście w życie proponowanych zmian spowoduje, że na nowo będą musiały rozpocząć się prace nad informatycznym Systemem Wsparcia Obsługi Wyborów w zakresie modułu obsługującego wybory samorządowe. Prace te nie będą mogły ruszyć do momentu, aż komisarze wojewódzcy nie dokonają podziału na okręgi wyborcze a komisarze powiatowi na obwody głosowania. To oznacza, że na przygotowanie systemu informatycznego może zostać czas niewspółmierny do zakresu niezbędnych prac. Obecny system informatyczny przeszedł pomyślnie dwie fazy testów i jest praktycznie gotowy na to, by wspierać pracę organów wyborczych podczas wyborów samorządowych.**